

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย

ในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ หรือยุคที่โลกไร้พรมแดนช่วยให้ประชากรโลกสามารถติดต่อสื่อสารคมนาคมถึงกันได้อย่างสะดวกรวดเร็ว การมีพัฒนาการใช้พัฒนาทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง และการศึกษา รวมถึงกฎหมายต่าง ๆ จึงทำให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งสถานการณ์ทางการเมืองในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2549 - 2553 ได้เกิดเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความวุ่นวาย ผู้คนในสังคมเกิดการแตกแยกทางความคิด มีความลำบากในการเข้าใจสถานการณ์ เพราะการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่แตกต่างกัน ทำให้คนในสังคมต้องออกมาแสดงบทบาทหน้าที่และแสดงความคิดเห็น ในมุมมองที่ต่างกัน จนก่อให้เกิดปัญหาส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของการดำเนินชีวิตประจำวันและการอยู่ร่วมกันตามวิถีประชาธิปไตย มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมในภาพรวม บุคคลหลายฝ่ายออกมาเรียกร้อง ต้องการให้ทุกฝ่ายมีความรักสามัคคีต่อกัน มีความยุติธรรมในการอยู่ร่วมกันและให้ทุกคนปฏิบัติหรือแสดงออกต่อกันในทางที่ดี ไม่มีการเอารัดเอาเปรียบกัน มีความเคารพกัน แต่ปัญหายังยากจะแก้ไข อาจเป็นเพราะคนในสังคมขาดคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งการศึกษาน่าจะมีบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาคนในสังคมให้สามารถคิดวิเคราะห์แยกแยะเกี่ยวกับการรับฟังข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ อย่างมีเหตุมีผลก่อนที่จะปฏิบัติหน้าที่หรือใช้สิทธิตามระบอบประชาธิปไตย

จากสถิติหลังการเลือกตั้งทั่วประเทศปี 2549 พบว่า “พฤติกรรมกรรมการลงคะแนนที่ไปเลือกตั้งแต่ไม่เลือกใครคิดเป็นร้อยละ 40 และไปเลือกแต่ทำบัตรเสียคิดเป็นร้อยละ 30” (สำนักวิชาการ 2549:8) ซึ่งทำให้เห็นว่าประชาชนมีเกิดความเบื่อหน่ายกับสถานการณ์การเมืองที่มีการแข่งขันเอารัดเอาเปรียบกัน และต้องมีการเลือกตั้งใหม่หลาย ๆ ครั้ง ซึ่ง กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ กล่าวว่ “สังคมไทยประพฤติปฏิบัติที่แสดงถึงความเสื่อมทางด้านจิตใจ ค่านิยม เกิดการแข่งขันเอารัดเอาเปรียบไม่คำนึงถึงคุณธรรมจริยธรรม” (การสัมมนาวิชาการ. 2547 : 5) นอกจากนั้นสรรเสริญ องค์กระฮุ่ม (2548 : 37) กล่าวว่า “สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจะส่งผลกระทบต่อเด็กมีพฤติกรรมที่จะลอกเลียนแบบพฤติกรรมของผู้ใหญ่ที่มีการแข่งขันกันในอนาคตหน้าที่จนขาดความยุติธรรม มีการเอารัดเอาเปรียบกัน ขาดความเสมอภาคและพฤติกรรมจากความรุนแรง ที่มีการต่อต้านที่เกิดขึ้น

ในสังคม” สอดคล้องกับ ชาญเชาวน์ ไชยานุกิจ (2550 : 4) กล่าวไว้ว่า บ้านเราตอนนี้ยังอยู่ในยุคคุณธรรมนำชาติปลอดภัย จึงมีการอ้างคุณธรรมและแสวงหาความยุติธรรมแต่สังคมไทยยังมีปัญหาเรื่องขาดแคลนความยุติธรรมอยู่มาก และเป็นปัญหาพื้นฐานของสังคม เพราะการอ้างและการอำนวยความสะดวกเป็นธรรมให้ชาวบ้านต้องคำนึง ถึงปัจจัยที่เชื่อมโยงเกี่ยวข้องพร้อมกันไปด้วย ไม่เช่นนั้นการอ้างอิงและการแสวงหาจะกลายเป็นการช่วงชิงและเชือดเฉือนกันไปโดยมีคุณธรรมและจริยธรรมมาเป็นโล่ป้องกันตัวและถือความยุติธรรมเป็นหมอกคอยทิ่มแทงคู่ต่อสู้ เป็นการบ่งชี้ว่าบุคคลในสังคมขาดพฤติกรรมที่เอื้อต่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

จากการศึกษาของ ดุษฎี ศิริวิมลภ (2549 : 1) ที่ได้กล่าวถึงจริยธรรมของเยาวชนไว้ว่า “เยาวชนไทยได้รับอิทธิพลและผลกระทบจากสื่อสิ่งแวดล้อมและสังคมอย่างรุนแรง จนทำให้เยาวชนไทยเกิดความอ่อนแอด้านอารมณ์อย่างเห็นได้ชัดเจน อีกทั้งมองข้ามความสำคัญของการมีจริยธรรมในจิตใจของเยาวชนไปอย่างสิ้นเชิง จึงเป็นเหตุให้จริยธรรมของเยาวชนสูญสลายหายไปอย่างน่าเป็นห่วง” ซึ่ง วศิน อินทสระ (2541 : 6) มีความเห็นว่า คุณธรรม จริยธรรมเป็นรากฐานแห่งความเจริญความมั่นคงและความสงบสุขของปัจเจกชน แต่ถ้าในกระบวนการพัฒนาผู้เรียนขาดการพัฒนาเรื่องการอยู่ร่วมกันแบบอารยประชาธิปไตย อาจจะทำให้เกิดปัญหาตามมา จึงควรมีการพัฒนาด้านการศึกษาให้กับเด็กที่กำลังจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต ส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะการอยู่ร่วมกันแบบอารยประชาธิปไตยด้านความยุติธรรม สนับสนุนให้เด็กมีพฤติกรรมที่ดีไม่เอาัดเอาเปรียบคนอื่น รู้รักความสามัคคี รักษาความเสมอภาคกัน มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น ดังนั้นสถานศึกษาโดยเฉพาะครูผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการส่งเสริมให้มีการพัฒนาในด้านความยุติธรรม ไม่มีการเอาัดเอาเปรียบกัน รักษาความเสมอภาค และสร้างความสมานฉันท์ มีคุณธรรมจริยธรรม มีความร่วมมือกันยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตย สำหรับผู้เรียนตั้งแต่เยาว์วัย

จากสภาพปัญหาในปัจจุบันพบว่าเด็กและเยาวชนได้รับผลกระทบทางความคิดอย่างมาก ดังที่ พระมหานุกญโฮม ปริปณสีโล. (2548 : 8) ได้กล่าวไว้ว่า “เยาวชนไทยยุคโลกาภิวัตน์ทั้งหลายทั้งปวงมาจากความสับสนวุ่นวายทางจิตใจ จิตใจเยาวชนไม่มั่นคงไม่มีอะไรเป็นเครื่องยึดมั่น องค์การของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาโดยตรงและไม่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ก็มีนโยบายในการแก้ปัญหาที่จริงแต่ขาดการปฏิบัติต่อเนื่องและจริงจัง” และสอดคล้องกับคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540 : 3) สรุปไว้ว่า สังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางเศรษฐกิจและสังคมสะท้อนให้เห็นถึงความเสื่อมถอยด้านจิตใจ และคุณธรรมอย่างมาก และจากการศึกษาผลงานวิจัยของ ศศิพร สิงโตมาศ (2546) พบว่า ปัจจุบันการกระทำผิดความผิดของเด็กและเยาวชนทวีความรุนแรง

ขึ้น ประกอบกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยที่มีอยู่ในปัจจุบันยังขาดมาตรการที่เหมาะสมในการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ และไม่สามารถยับยั้งการกลับมากระทำความผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการศึกษาพบว่าหลายประเทศได้ใช้แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (restorative justice) โดยวิธีการประชุมกลุ่มครอบครัว (family group conferencing) มาใช้เป็นทางออก และจักษิน ปิงคลาศัย (2551 : 15) จิตแพทย์เด็กและวัยรุ่น โรงพยาบาลสวนปรุง จ.เชียงใหม่ กล่าวว่า ตั้งแต่ปี 2546 จนถึงปัจจุบัน พบว่า ปัญหาพฤติกรรมก้าวร้าว เอาแต่ใจในกลุ่มวัยรุ่นอายุระหว่าง 6-18 ปี มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยสาเหตุส่วนหนึ่งเกิดจากความผิดของพฤติกรรมการเรียนรู้ ดังที่สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีตรัสไว้โดยสรุปว่า “สมัยนี้เด็กไม่รู้จักตนเอง วิชาใน ความดีผู้อื่น ถูกปลูกฝังให้เอาตัวรอดในสังคมที่มีแต่การเอาชนะ ทำให้เด็กไม่รู้จักรู้จักการเสียสละ จะมีแต่ความเห็นแก่ตัว และสุดท้ายกลายเป็นสังคมที่ไร้คุณธรรม” (อารมณ ฉนวนจิตร. 2545 : ค, ฉ - ฎ)

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ได้กำหนดยุทธศาสตร์การ พัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ โดย “ยึดคนเป็นศูนย์กลาง การพัฒนา” และอัญเชิญ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวทางปฏิบัติ เพื่อมุ่งสู่สังคม อยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน ให้เพียบพร้อมทั้งด้าน “คุณธรรม” และ “ความรู้” ซึ่งจะนำไปสู่การคิด วิเคราะห์อย่าง “มีเหตุผล” รอบคอบและระมัดระวัง ด้วยจิตสำนึกในศีลธรรมและคุณธรรม รู้ทัน การเปลี่ยนแปลงและสามารถตัดสินใจ โดยใช้หลัก “ความพอประมาณ” และได้กำหนดเป้าหมาย การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ดังนี้ 1) เป้าหมายเชิง คุณภาพ คือ พัฒนาคนให้มีความพร้อมทั้งด้าน ร่างกาย สติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม อารมณ์ มีความสามารถในการแก้ปัญหา และอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข 2) เป้าหมายเชิงปริมาณ คือ จำนวน ปีการศึกษาเฉลี่ยของคนไทยเป็น 10 ปี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหลักของทุกระดับสูงกว่า ร้อยละ 55 เป็นต้น ส่วนแนวทางในการพัฒนาคนได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนใน 3 มิติ คือ การพัฒนาคนให้มีคุณธรรมนำความรู้ โดยมุ่งให้เกิดการเสริมสร้างความรู้ตามความเหมาะสมของ คนทุกกลุ่มทุกวัย เพื่อให้สามารถรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ก้าวสู่สังคมฐานความรู้ได้อย่างมั่นคง และสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถของประเทศ ในขณะเดียวกัน มุ่งเสริมสร้างคนไทยให้มีสุข ภาวะที่ดี ควบคู่กับการเสริมสร้างคนไทยให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข การคุ้มครองทาง เศรษฐกิจและสังคมกระบวนการยุติธรรม การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ มีความปลอดภัยในการดำเนิน ชีวิต และการสร้างและพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความพร้อมด้านสติปัญญา อารมณ์ และ

ศีลธรรม ภายใต้ระบบการศึกษาที่มุ่งการเรียนรู้ทั้งทางปฏิบัติและวิชาการ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ.2549 : 51 - 57) ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงจำเป็นต้องมีการส่งเสริมให้นักเรียนได้ เรียนรู้ในด้านทักษะการอยู่ร่วมกันแบบอารยประชาธิปไตยด้านความยุติธรรมให้กับเด็กผู้เป็นกำลัง ที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ ให้มีความเข้มแข็งและยึดมั่นในระบบประชาธิปไตยสืบต่อไป

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ได้ระบุเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ในมาตรา 6 ไว้ว่า "การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมใน การดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข" ซึ่งในมาตรา 7 ก็ได้ระบุเกี่ยวกับ กระบวนการไว้ว่า "ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้อง เกี่ยวกับการเมืองการ ปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษา และส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความยุติธรรม และความเสมอภาค มีความภาคภูมิใจใน ความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของชาติ มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และ เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง" (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. 2546 : 108) อันนำไปสู่การพัฒนาคนด้วยการให้การศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ซึ่งเป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศที่มีมาตรฐานการเรียนรู้เป็นข้อกำหนดคุณภาพของผู้เรียนทั้ง ด้านความรู้ ทักษะ/กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม โดยเฉพาะในกลุ่มสาระการ เรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กำหนดให้ผู้เรียนทุกคนในระดับประถมศึกษาและ มัธยมศึกษาต้องเรียนรู้เรื่องการอยู่ร่วมกันบนโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา การ เชื่อมโยงทางเศรษฐกิจซึ่งแตกต่างกันอย่างหลากหลาย การปรับตัวเองกับบริบทสภาพแวดล้อม ทำให้เป็นพลเมืองที่รับผิดชอบ มีความสามารถทางสังคม มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่ เหมาะสม โดยให้ผู้เรียนเกิดความเจริญงอกงามในแต่ละด้าน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545:1)

จากสภาพการจัดการเรียนรู้ตามปกติ มีรูปแบบการเรียนการสอนที่ครูยังใช้วิธีการ เรียนการสอนแบบบรรยาย อภิปราย มีครูเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนเป็นผู้รับฟัง จดบันทึกตามที่ได้รับ ฟังและมอบหมายงานให้ทำ มีครูเป็นผู้คอยออกคำสั่งและกำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้ ผู้เรียนขาดการพัฒนาทักษะในหลายๆด้าน จากการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกรอบแรก ของโรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐาน 30,010 แห่ง ปี 2549 ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและ ประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) พบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ตามหลักสูตรต่ำ ขาด การคิดอย่างเป็นระบบ ขาดความคิดสร้างสรรค์ ขาดนิสัยการใฝ่เรียนใฝ่รู้ ทำให้มองเห็นว่าถ้าเป็น อย่างนี้ต่อไปเยาวชนที่จะเติบโตมาในสังคมจะดำรงชีพอยู่ในสังคมร่วมกับทุกคนได้อย่างไร แล้ว

ประเทศจะเป็นอย่างไร (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. 2549 : 2) ซึ่ง วิชัย ตันศิริ (2542 : 12) ได้บอกสาเหตุของปัญหาคุณภาพและมาตรฐานการเรียนของเด็กไทยว่า จุดบกพร่องอยู่ที่การสอนที่ไม่เน้นการคิดโดยอิสระของนักเรียนเมื่อการศึกษาสอนให้เด็กเป็นคนที่ขาดความคิดจึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาทางสังคมขึ้นมาได้ ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ควรชี้ให้เห็นว่าสามารถพัฒนาทักษะการอยู่ร่วมกันแบบอารยประชาธิปไตยด้านความยุติธรรม ให้กับผู้เรียนได้

จากการศึกษาเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบอารยวิถี ในกระบวนการวิธีสืบสวน – สอบสวน (วีรยุทธ วิเชียรโชติ. 2548) ที่เน้นการพัฒนาเบญจลักษณะในแนวพุทธศาสตร์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดเป็น พูดเป็น-ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น เน้นจริยนิสัย และอารยประชาธิปไตยด้านความยุติธรรม เทคนิควิธีในการเรียนการสอนดังกล่าวอิงอาศัยกระบวนการวิธีแห่งอริยสัจ 4 คือความจริงอันประเสริฐมี 4 ขั้นตอนได้แก่ 1. ทุกข์ (สังเกต) 2. สมุทัย (อธิบาย) 3. นิโรธ (เป้าหมาย-นโยบาย- ทำนาย) 4. มรรค (ควบคุม - คิดสร้างสรรค์) และกระบวนการวิธีวิทยาศาสตร์เป็นพื้นฐานสำคัญ เน้นการใช้จิตวิทยาการเรียนรู้ความคิดรวบยอด (สังกัป) การเรียนรู้หลักการ การเรียนรู้วิธีแก้ปัญหา และการเรียนรู้วิธีคิดสร้างสรรค์ทั้งทางโลกและทางธรรมเป็นพื้นฐาน ซึ่งมีผลการวิจัยของ ปิ่นประภา บุตรไสว (2523 : 82 - 83) ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบวิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวนและวิธีสอนแบบปกติที่ส่งผลให้เกิดทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตยและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปรากฏว่า นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนแบบสืบสวนสอบสวน มีทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตยดีกว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญที่ .01 และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกตินอกจากนั้นยังมีผลงานวิจัยของ วนิดา ผ่องสุริยชัย (2523 : 52 - 56) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการสร้างสังกัปและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนิชาวรรณคดีและหลักภาษาไทยโดยใช้การสอนแบบสืบสวนสอบสวนกับแบบปกติกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ภายหลังจากทดลองนักเรียนทั้งสองกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีการสร้างสังกัปและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนิชาวรรณคดีและหลักภาษาไทยเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการศึกษาโดยใช้เทคนิคการเรียนการสอนแบบอารยวิถี ในกระบวนการวิธีการสืบสวนสอบสวน จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคดังกล่าว ช่วยส่งเสริมบุคลิกภาพประชาธิปไตยสำหรับผู้เรียน ซึ่งกระบวนการเรียนรู้แบบอารยวิถีฯ เน้นการพัฒนาให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น เน้นจริยนิสัย และอารยประชาธิปไตย โดยเฉพาะการอยู่ร่วมกันแบบประชาธิปไตยด้านต่าง ๆ รวมทั้งด้านความยุติธรรมด้วย ครั้งนี้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาว่าการจัดการเรียนรู้แบบอารยวิถี ในกระบวนการวิธีการสืบสวนสอบสวน ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และ

วัฒนธรรม จะส่งผลต่อทักษะการอยู่ร่วมกันแบบอารยประชาธิปไตยด้านความยุติธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หรือไม่อย่างไรในการพัฒนาผู้เรียน

นอกจากนั้นในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น บทบาทของครูในการเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดีเป็นสิ่งจำเป็นมาก ดังที่อดัมเคิล Adam Curle. แปลโดย วิศิษฐ์ วัชวิญญู (2546 : 91 - 125) กล่าวว่า "การสอนที่ยอดเยียมนั้นจะเป็นคุณูปการต่อเป้าหมายทางการศึกษา วิธีสอน เป็นเพียงการเตรียมการพื้นฐานด้านหนึ่ง ซึ่งจะต้องควบคู่ไปกับด้านอื่น ๆ ด้วย เพราะถ้าหากเด็กยังไม่ได้รับการปลดปล่อยจากความกลัว ความรู้สึกล้มเหลวในชีวิต ตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่จะขาดชีวิตชีวา และไร้ความหมายเด็กย่อมจะต้องถูกทำให้แคะแกร็นทั้งทางสติปัญญาและทางอารมณ์ และจะไม่สามารถรับภารกิจการเปลี่ยนแปลงสังคมอันยากยิ่งได้" เขายังเน้นความสำคัญที่ครูเป็นผู้เอื้ออำนวยการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน (Facilitator of learning) โดยการส่งเสริมการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ จะต้องเป็นไปในสองทางคือทั้งครูและนักเรียน แบ่งปันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนเป็นความละเอียดอ่อนมาก คุณลักษณะ การปฏิบัติของครูในการจัดการเรียนรู้ จึงเป็นตัวแปรสำคัญตัวแปรหนึ่งในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนไปสู่ความเป็นคนดี คนเก่งและมีสุข ซึ่งสอดคล้องกับที่ สุमितตรา เจิมพันธ์ (2545) ได้ศึกษาพบว่าประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับ จิตลักษณะและพฤติกรรมการณ์การเรียนรู้ของนักเรียน โดยเฉพาะการรับรู้การปฏิบัติจากครู เป็นตัวแปรที่สามารถทำนายพฤติกรรมขณะเรียนของนักเรียนได้ถึงร้อยละ 32.1 และส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนด้วย (สุमितตรา เจิมพันธ์. 2545 : 192) และดุจเดือน พันธุมนาวิน (2547:241 - 243) ก็ได้ศึกษา เกี่ยวกับปัจจัยเหตุผลของพฤติกรรมการณ์พัฒนานักเรียนของครู คณิตศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษา พบว่า พฤติกรรมการณ์สอน ในกลุ่มรวมได้ 17.1% และทำนายได้สูงสุดในกลุ่มครูชาย 30.3% สรุปตัวทำนายจากกลุ่มสถานการณ์ที่สำคัญของพฤติกรรมการณ์สอน เรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และการสนับสนุนทางสังคม จากหัวหน้า ครูที่มีความสัมพันธ์ที่ดีมากกับนักเรียน มีพฤติกรรมการณ์พัฒนานักเรียนมากกว่า ครูประเภทตรงข้าม ดังนั้นเพื่อเป็นการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบอารยวิถีฯ มีส่วนช่วยในการส่งเสริมถึงพฤติกรรมการณ์สอนของครูและความสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน เพราะทุกกระบวนการเรียนการสอนต้องร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันวางแผน พุดคุยอภิปราย รวมไปถึงการนำเสนอโครงการต่าง ๆ ด้วยที่เกี่ยวกับการสื่อสาร การจัดกิจกรรม และการปฏิบัติต่อนักเรียน จึงคาดว่าจัดการเรียนรู้แบบอารยวิถีฯ นี้จะส่งเสริมการรับรู้การปฏิบัติจากครูได้ดีด้วย ในงานวิจัยครั้งนี้

จากการศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้และปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ข้างต้นผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะศึกษาโดยมีปัญหาการวิจัยว่าการจัดการเรียนรู้แบบอารยวิถี ในกระบวนการวิธีสืบสวน-สอบสวน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จะส่งผลต่อทักษะการอยู่ร่วมกันแบบอารยประชาธิปไตยด้านความยุติธรรมและการรับรู้การปฏิบัติ จากครูของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบอารยวิถี ในกระบวนการสืบสวน - สอบสวน ที่มีต่อทักษะการอยู่ร่วมกันแบบอารยประชาธิปไตยด้านความยุติธรรมและการรับรู้การปฏิบัติจากครูของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยมีวัตถุประสงค์ย่อยดังนี้

1. เปรียบเทียบทักษะการอยู่ร่วมกันแบบอารยประชาธิปไตยด้านความยุติธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างก่อนและหลัง การจัดการเรียนรู้แบบอารยวิถี
2. เปรียบเทียบทักษะการอยู่ร่วมกันแบบอารยประชาธิปไตยด้านความยุติธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบอารยวิถีกับกลุ่มควบคุม
3. เปรียบเทียบการรับรู้การปฏิบัติจากครู ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบอารยวิถีกับควบคุม

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ได้แนวทางในการจัดการเรียนรู้แบบอารยวิถี ในกระบวนการวิธีสืบสวน - สอบสวน เพื่อพัฒนาทักษะการอยู่ร่วมกันแบบอารยประชาธิปไตยด้านความยุติธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. ได้แผนการจัดการเรียนรู้แบบอารยวิถี ในกระบวนการวิธีสืบสวน - สอบสวน
3. ได้ผลการวิจัยอันเป็นพื้นฐานในการวิจัยครั้งต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบอารยวิถี ในกระบวนการสืบสวน สอบสวน ที่มีต่อทักษะการอยู่ร่วมกันแบบอารยประชาธิปไตยด้านความยุติธรรมและการรับรู้ การปฏิบัติจากครู ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ครั้งนี้ผู้วิจัยมีขอบเขตการการศึกษา ดังนี้

1. ประชากร คือ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เป็นโรงเรียนในพื้นที่ เขตบางเขนที่สังกัดกรุงเทพมหานคร กำลังเรียนอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 ซึ่ง 5 โรงเรียน แต่ละโรงเรียนจะมีห้องเรียนไม่น้อยกว่า 2 ห้องเรียน ในเขตพื้นที่การศึกษานี้ต้องจัดการศึกษาในระบบที่เหมือนกันสภาพของโรงเรียนไม่แตกต่างกัน เด็กนักเรียนมาจากชุมชนที่ไม่แตกต่างกัน

2. เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษาทดลอง คือกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม เรื่อง พลเมืองดี ตามวิถีประชาธิปไตย

3. ระยะเวลาในการทดลอง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 ใช้เวลาในการทดลอง 2 สัปดาห์ ๆ วันละ 2-3 ชั่วโมง โดยการจัดการเรียนรู้ตามแผนที่วางไว้ รวม 13 ชั่วโมง

ตัวแปรในการวิจัย มีดังนี้

1. ตัวแปรจัดกระทำ (ตัวแปรอิสระ) ได้แก่การจัดการเรียนรู้แบบอารยวิถี ในกระบวนการ สืบสวน-สอบสวน ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

2. ตัวแปรตาม ประกอบด้วย

2.1 ทักษะการอยู่ร่วมกันแบบอารยประชาธิปไตยด้านความยุติธรรม

2.2 การรับรู้การปฏิบัติจากครู ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

นิยามศัพท์เฉพาะ

การจัดการเรียนรู้ หมายถึงการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ประกอบไปด้วย หลักการ, เรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สาระสำคัญ และการวัดประเมินผลที่สอดคล้อง กับความสนใจความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลสามารถนำไปใช้ใน

ชีวิตประจำวันมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และคนมีความสุข ตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบ อารยวิถี ในกระบวนวิธีสืบสวน-สอบสวน

- การจัดการเรียนรู้ตามปกติ หมายถึง การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้น พื้นฐานที่มีครูผู้สอนเป็นผู้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนแบบทั่วไป เช่น การบรรยาย การอภิปราย เป็นต้น และวัดผลด้วยการทำแบบฝึกหัดท้ายบท โดยใช้เนื้อหาที่กระทรวงศึกษาธิการ เป็นผู้กำหนดมาตรฐานไว้ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6

การจัดการเรียนรู้แบบอารยวิถี ในกระบวนวิธีสืบสวนสอบสวน หมายถึง การจัดการ เรียนรู้ที่อาศัยหลักการเรียนรู้การแสวงหาเหตุที่เป็นความจริง ด้วยวิธีทางวิทยาศาสตร์ทั้งทางโลก และทางธรรมในแนวพุทธ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถควบคุมและสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมทั้งภายในและ ภายนอกได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยมุ่งเน้น การส่งเสริมทักษะแห่งเบญจลักษณะ การเรียนรู้นี้ประกอบด้วยกระบวนกรตั้งคำถาม 5 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 คือ การให้สังเกตกับแนวหน้า(สน) เป็นการเตรียมความพร้อมทางการเรียน ให้กับผู้เรียน มุ่งเชื่อมโยงความรู้ประสบการณ์เดิมของผู้เรียนกับที่จะเรียนรู้ใหม่ให้มาสัมพันธ์กัน รวมทั้งปูพื้นความรู้ใหม่ให้กับผู้เรียนทั้งในด้านการสร้างแรงจูงใจ และในด้านความรู้

ขั้นที่ 2 คือ การสังเกตสถานการณ์ที่เป็นปัญหาข้อจืด(ส) เป็นการสร้าง สถานการณ์ที่เป็นปัญหาข้อจืดขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนได้สังเกต และวิเคราะห์องค์ประกอบและ ธรรมชาติของปัญหาอย่างละเอียด

ขั้นที่ 3 คือ การอธิบายปัญหาข้อจืด (อ) เป็นการอธิบายถึงสาเหตุของปัญหาข้อ จืด โดยการอธิบายจากผลสวไปหาสาเหตุหรือจากสาเหตุไปสู่ผลหรือการอธิบายมักจะอยู่ในรูป ของความสัมพันธ์ระหว่างเหตุกับผล เป็นจุดเริ่มต้นของความสามารถการเรียนรู้ผล-เหตุ และเหตุ- ผล และหลักการ ในการสร้างทฤษฎีหรือองค์ความรู้ใหม่

ขั้นที่ 4 คือ การทำนายผลเมื่อแปรเหตุ และการทดลอง(ท) เป็นการตั้งสมมติฐาน เพื่อจะทดสอบดูว่าคำอธิบายในขั้นที่ 3 ถูกต้องมากน้อยประการใด ด้วยการทำการทดลองเพื่อ พิสูจน์สมมติฐาน เพื่อฝึกให้ผู้เรียนคิดอย่างรอบคอบแบบคิดหน้าคิดหลัง แล้วจึงลงมือปฏิบัติการ เรียนรู้ ด้วยวิธีแก้ปัญหโดยนำเอาหลักการเชิงทฤษฎี ที่เรียนในขั้นที่ 3 มาใช้ในการพิสูจน์ สมมติฐาน

ขั้นที่ 5 คือ การควบคุมและสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมทั้งสิ่งแวดล้อมภายในและสิ่งแวดล้อม ภายนอก (ค) เป็นการนำผลของการแก้ปัญหามาปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ในชีวิตจริง เพื่อให้เกิดการ

ควบคุมสิ่งแวดล้อมภายใน (ทางจิตใจ) และการควบคุมสิ่งแวดล้อมภายนอก (ทางวัตถุและทางสังคม) โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ในการพัฒนา

ทักษะการอยู่ร่วมกันแบบอารยประชาธิปไตยด้านความยุติธรรม หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการแสดงพฤติกรรมการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นที่ดี การจัดการที่อย่างสมเหตุสมผล ให้ความเสมอภาคกัน ไม่เอาัดเอาเปรียบกัน ให้ความเคารพซึ่งกันและกัน เคารพกฎเกณฑ์ของการอยู่ร่วมกันตามวิถีประชาธิปไตย ซึ่งวัดได้จากแบบประเมินพฤติกรรม ทักษะการอยู่ร่วมกันแบบอารยประชาธิปไตยด้านความยุติธรรม ที่ประกอบไปด้วยพฤติกรรม ดังนี้

1. การจัดการอย่างสมเหตุสมผล หมายถึง การมีกระบวนการในการตกลงร่วมกันอย่างสมเหตุสมผล เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ และผลตอบแทนที่จะได้รับอย่างเหมาะสม เช่น การตกลงในการทำงานร่วมกันของกลุ่มถึงหน้าที่และความรับผิดชอบของละคนที่ได้รับและผลประโยชน์ที่จะได้เป็นค่าตอบแทนอย่างเหมาะสมตามผลงานที่ทำ โดยทุกคนเกิดความพึงพอใจในสิ่งที่ได้รับ เป็นต้น

2. ให้ความเสมอภาคกัน หมายถึง การมีความสมดุลในการให้น้ำหนัก สองข้างเท่ากัน และการมีใจที่เที่ยงตรงไม่เอียงเอนไปข้างใดข้างหนึ่ง เช่น การให้ค่าตอบแทนในการทำงานต้องให้ตามผลงานที่ทำของแต่ละคนตามข้อตกลงร่วมกัน เป็นต้น

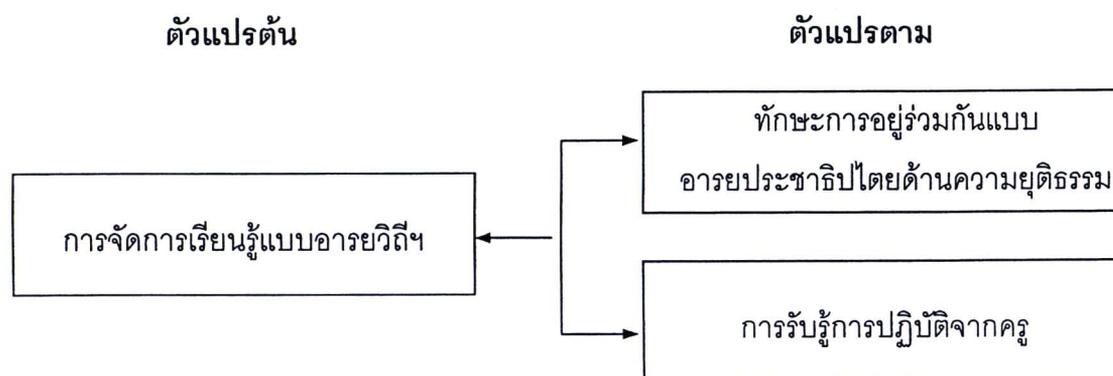
3. การไม่เอาัดเอาเปรียบกัน หมายถึง การแบ่งปันกันหรือแลกเปลี่ยนกันอย่างเหมาะสม ไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น และมีความพึงพอใจในสิ่งที่ตนได้รับ เช่น การทำงานในกลุ่มต้องมีความเป็นธรรมในการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างเท่าเทียมกันและเป็นความคิดเห็นของกลุ่ม ซึ่งงานที่รับผิดชอบต้องไม่เป็นภาระหน้าที่ของใครคนหนึ่ง จนเกิดความพึงพอใจ เป็นต้น

4. ให้ความเคารพซึ่งกันและกัน หมายถึง การมีความเชื่อถือและมองเห็นถึงความแตกต่างในตัวบุคคลทั้งตนเองและผู้อื่น และการปฏิบัติต่อกันอย่างเหมาะสม ในการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม เช่น ในการคัดเลือกหัวหน้าห้องขึ้นมาหนึ่งคน ในฐานะสมาชิกของห้องเราต้องมีความเชื่อถือและมองเห็นถึงความแตกต่างจากคนอื่นของหัวหน้าที่ได้รับการเลือกมาว่าจะปฏิบัติหน้าที่ได้ดี เป็นต้น

การรับรู้การปฏิบัติจากครู หมายถึง การรับรู้ของผู้เรียนเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของครูกับผู้เรียน มีการสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ ที่ครูได้แสดงพฤติกรรมเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น การเอาใจใส่ ให้กำลังใจ การปลอบโยน ให้ความรักความเมตตา การให้คำปรึกษาแนะนำที่ถูกต้อง การเสียสละเวลาเมื่อ

เด็กต้องการ การให้ความยุติธรรม เป็นต้น ซึ่งผู้เรียนสามารถรับรู้และก่อให้เกิดพฤติกรรมการเรียนที่ดี ซึ่งวัดได้จากแบบวัดการรับรู้การปฏิบัติจากครู

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

1. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบอารยวิถี ในกระบวนการวิธีสืบสวน-สอบสวน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีทักษะการอยู่ร่วมกันแบบอารยประชาธิปไตยด้านความยุติธรรม สูงกว่า ก่อนเรียน
2. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบอารยวิถี ในกระบวนการวิธีสืบสวน-สอบสวน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีทักษะการอยู่ร่วมกันแบบอารยประชาธิปไตยด้านความยุติธรรม สูงกว่า กลุ่มควบคุม
3. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบอารยวิถี ในกระบวนการวิธีสืบสวน - สอบสวน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีการรับรู้การปฏิบัติจากครู สูงกว่า กลุ่มควบคุม